

Sygn. akt VII Ka 998/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie w VII Wydziale Karnym Odwoławczym

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Firkowski

Protokolant: sekr. sądowy Małgorzata Serafińska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Marii Kuleszy-Chaleckiej

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2018 r.

sprawy **M. W. (1)**, ur. (...) w B., syna B. i I. z domu S.

oskarżonego z art. 209§1akk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 30 lipca 2018 r., sygn. akt (...)

I zaskarżony wyrok zmienia ten sposób, że na podstawie art. 66§1 kk i art. 67§1i3 kk postępowanie wobec M. W. (1) warunkowo umarza tytułem próby na okres 2 (dwóch) lat i nakłada na niego nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 200 (dwieście) zł i w pozostałej części utrzymuje go w mocy,

II zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Sygn. akt VII Ka 998/18

UZASADNIENIE

M. W. (1) został oskarżony o to, że w okresie od 31 maja 2017 roku do 10 marca 2018 roku w miejscowości L., gm. K., województwo (...), będąc zobowiązany do łożenia na utrzymanie syna T. W. alimentów w kwocie po 500 złotych miesięcznie ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w B., sygn. akt (...) i sygn. akt (...), uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, przy czym naraził uprawnionego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych,

tj. o przestępstwo określone w art. 209 § 1a k.k.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 30 lipca 2018 r., sygn. akt (...) orzekł:

I. oskarżonego M. W. (1) uznał za winnego tego, że w okresie od 31 maja 2017 roku do 10 marca 2018 roku w miejscowości L., gm. K., województwo (...), będąc zobowiązany do łożenia na utrzymanie syna T. W. alimentów w kwocie po 500 złotych miesięcznie ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w B., sygn. akt (...) i sygn. akt (...), uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych tj. popełnienia czynu z art. 209 § 1 k.k. i za to z mocy art. 209 § 1 k.k. skazał go a na podstawie art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 34v§ 1, § 1 a pkt 1 i §v2 k.k. i art. 35 § 1 i 2 k.k.

wymierzył mu karę 4 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 30 godzin w miesiącu

II. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od kosztów sądowych.

Apelację od tego wyroku wywiódł obrońca oskarżonego, zaskarżając orzeczenie w całości.

Skarżąca orzeczeniu zarzuciła:

1. naruszenia prawa procesowego mianowicie art. 7 k.p.k. przez dokonanie dowolnej a zarazem jednostronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego;
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu iż oskarżony M. W. (1) w okresie od 31 maja 2017 roku do 10 marca 2018 roku uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego na rzecz syna T. W.

W oparciu o powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uniewinnienie oskarżonego M. W. (1) od zarzucanego mu czynu. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpatrzenia.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja co do zasady nie zasługuje na uwzględnienie, przy czym z uwagi na podniesione w niej argumenty oraz okoliczności wynikające z akt sprawy dokonano modyfikacji zaskarżonego wyroku.

Na wstępie zauważyć należy, że zgromadzone w sprawie dowody Sąd meriti poddał wszechstronnej analizie i ocenie, zgodnie z dyrektywami określonymi w art. 4 k.p.k. Także przeprowadzone w oparciu o tę analizę wnioskowanie jest logiczne, zgodne z przesłankami wynikającymi z art. 7 k.p.k. i przekonująco uzasadnione w pisemnych motywach skarżonego wyroku. Analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że Sąd I instancji wnikliwie zweryfikował tezy aktu oskarżenia w granicach niezbędnych dla ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia winy i kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonemu czynu. Stąd też odnosząc się do podnoszonych przez obrońcę oskarżonego zarzutów naruszenie przez Sąd I instancji art. 7 k.p.k. należy stwierdzić, że są one chybione. Zauważyć trzeba, że podnosząc tego rodzaju zarzuty skarżąca jedynie polemizuje z ustaleniami Sądu I instancji. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynikają powody rozstrzygnięcia o winie oskarżonego, a Sąd Okręgowy w pełni podziela przedstawioną tam argumentację.

W niniejszej sprawie udowodnione zatem zostało, że oskarżony w okresie od 31 maja 2017 roku do 10 marca 2018 roku w miejscowości L., gm. K., województwo (...), będąc zobowiązanym do lożenia na utrzymanie syna T. W. alimentów w kwocie po 500 złotych miesięcznie ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w B., sygn. akt (...) i sygn. akt (...), uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych.

Tym samym wbrew zarzutowi zawartemu w apelacji obrońcy swoim zachowaniem oskarżony wyczerpał znamiona przestępstwa określonego w art. 209 § 1 k.k.

Przepis art. 209 § 1 k.k. stanowi, że kto uchyla się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych albo jeśli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. W świetle zebranych dowodów oskarżony uchylał się od płacenia alimentów na utrzymanie syna w okresie od 31 maja 2017 r. do 10 marca 2018 r., do czego był zobowiązany

Nie można bowiem zgodzić się z twierdzeniami obrońcy, że oskarżony we wskazanym okresie nie miał możliwości wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec syna. Jak słusznie wskazał Sąd I instancji oskarżony jest osobą w sile

wieku, zdolną do pracy. Znając obecne realia oraz te panujące w latach 2017-2018 na rynku pracy nie można podzielić stanowiska, że oskarżony nie był w stanie znaleźć pracy, która zapewniałaby jego własne utrzymanie oraz utrzymanie osoby uprawnionej do alimentacji. Oczywistym przy tym jest, że w okresie od 31 maja 2017 r. do 10 marca 2018 r. M. W. musiał dysponować środkami, które zapewniały mu oraz konkubinie i córce egzystencję. Tym samym nie może być uzasadnienia aby przez wskazany w wyroku okres niełożył na utrzymanie syna. **Oskarżony wiedząc, że ma na utrzymaniu syna powinien dołożyć wszelkich starań, aby zdobyć środki na ten cel** a uzyskiwanymi środkami winien wspierać pokrzywdzonego T. W..

W konsekwencji zasada odpowiedzialności M. W. (1) za przypisany mu czyn z art.209§1 kk nie budzi wątpliwości.

Sąd Okręgowy nie podzielił natomiast oceny Sądu I instancji, co do stopnia winy i stopnia społecznej szkodliwości popełnionego przez oskarżonego czynu.

Przede wszystkim należy zauważyć, że nie zachodzą formalne przeszkody z art. 66 k.k., które uniemożliwiałyby zastosowanie dobrodziejstwa tegoż środka probacyjnego względem oskarżonego, nie był on bowiem karany za przestępstwo umyślne, a przypisany mu czyn zagrożony jest karą do roku pozbawienia wolności.

Dodatkowo wskazać należy, że wobec ujawnionych dowodów wina oskarżonego i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, a okoliczności popełnienia przez niego przestępstwa nie budzą wątpliwości.

Sąd Okręgowy uznał zatem, że właściwości i warunki osobiste oskarżonego oraz dotychczasowy sposób jego życia w pełni uzasadniają przypuszczenie, że pomimo warunkowo umorzonego postępowania będzie on przestrzegał porządku prawnego i nie popełni przestępstwa. Podnieść należy, iż oskarżony nie jest osobą bardzo młodą i fakt jego dotychczasowej niekaralności jest więc wyrazem świadomego i nie przypadkowego poszanowania przez niego norm prawnych. Oskarżony obecnie prowadzi ustabilizowany tryb życia i stara się wypełniać obowiązek alimentacyjny na rzecz syna.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przy przyjęciu, iż wina oskarżonego oraz stopień społecznej szkodliwości przypisanego mu czynu nie są znaczne na podstawie art. 66 § 1 k.k., art.67 § 1 k.k. postępowanie karne wobec oskarżonego warunkowo umorzył na okres próby 2 lat. Tak orzeczony okres próby będzie wystarczający dla dokonania oceny, czy warunkowe umorzenie postępowania wobec oskarżonych było zasadne, a w szczególności, czy będą oni przestrzegać porządku prawnego.

Jednocześnie Sąd, na podstawie art.67 § 1 i 3 k.k., nałożył od oskarżonego nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 200 zł.

Zauważyć należy, że **art. 67 § 3 k.k. jest jedynym przepisem w Kodeksu karnego, który w odniesieniu do nawiązki nie wskazuje podmiotu, na rzecz którego nawiązka ma być orzekana.** Dla zobrazowania powyższego wskazać należy, iż w art. 44 § 3 k.k. ustawodawca wprost stwierdza, iż nawiązkę sąd może orzec na rzecz Skarbu Państwa; w art. 46 § 2 k.k. - na rzecz pokrzywdzonego a w razie jego śmierci rzecz osoby najbliższej, której sytuacja życiowa wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa znacznemu pogorszeniu; art. 47 § 1 k.k. - na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym lub Pomocy Postpenitencjarnej; art. 47 § 2 k.k. - na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; art. 47 § 2a k.k. - na rzecz pokrzywdzonego lub Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej; art. 47 § 3 k.k. - na rzecz pokrzywdzonego, a w razie jego śmierci w wyniku popełnionego przez skazanego przestępstwa nawiązkę na rzecz osoby najbliższej, której sytuacja życiowa wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa znacznemu pogorszeniu (jeśli ustalenie takiej osoby nie jest możliwe, sąd orzeka nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej); art. 212§3 k.k. - na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego; art. 216 § 4 k.k. - na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny skazany przez pokrzywdzonego; art. 290 § 2 k.k. - na rzecz pokrzywdzonego.

Biorąc pod uwagę wykładnię językową i literalne brzmienie wskazanego przepisu art. 67§ 3 k.k. na pierwszy rzut oka zdawałoby się zasadne stwierdzenie, że skoro nawiązkę tę orzeka się w miejsce obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę a więc jest ona związana z faktem zaistnienia szkody i krzywdy, to jej beneficjentem jest wyłącznie osoba pokrzywdzona przestępstwem. Taki wniosek pośrednio można byłoby wywieść również z treści art. 415 k.p.k. w którym ustawodawca statuując klauzulę antykumulacyjną i obejmując jej zakresem również nawiązkę orzekaną w przypadku warunkowego umorzenia postępowania, wskazuje, iż chodzi o nawiązkę orzekaną na rzecz pokrzywdzonego. Wbrew pozorom jednak, treść art. 415 k.p.k. nie może być rozstrzygająca dla rozstrzygnięcia analizowanego problemu. Jeśli bowiem weźmie się pod uwagę fakt, iż klauzula antykumulacyjna z natury rzeczy dotyczy podmiotów, które w związku z faktem pokrzywdzenia przestępstwem dochodzą swych roszczeń w postępowaniu cywilnym, to wskazanie w wymienionym przepisie, iż chodzi o nawiązkę orzekaną na rzecz pokrzywdzonego wydaje się być jedynie stylistyką właściwą dla kontekstu tej regulacji. Zatem jedynie w oparciu o treść art. 415 k.p.k. nie można dokonać miarodajnej rekonstrukcji znaczeniowej pojęcia nawiązki wymienionej w art. 67§3 k.k. i wywodzić, iż treść art. 415 k.p.k. determinuje rozumienie nawiązki w przypadku warunkowego umorzenia postępowania.

W ocenie Sądu Okręgowego orzekającego w niniejszej sprawie z redakcji przepisu art. 67§3 k.k. nie wynika, aby tylko pokrzywdzony miał być wyłącznym podmiotem na rzecz którego omawianą nawiązkę można zasądzić. W tym kontekście zgodzić się należy z poglądem sformułowanym w doktrynie, iż „(...) przepis art. 67§3 k.k. - w przeciwieństwie do uregulowania zawartego w art. 46§2 k.k. - nie stanowi *expressis verbis*, że chodzi o nawiązkę wyłącznie na rzecz pokrzywdzonego. Można twierdzić, że skoro obowiązek naprawienia szkody czy też zadośćuczynienia nakładany jest na rzecz pokrzywdzonego, to beneficjentem orzekanej w jego miejsce nawiązki również powinien być pokrzywdzony. Wydaje się jednak, że takiej tezy nie da się obronić z punktu widzenia wykładni systemowej, która musi prowadzić do wniosku, że gdyby ustawodawca chciał, aby nawiązka określona w art. 67§3 k.k. była orzekana na rzecz pokrzywdzonego, to zawarłby w tym przepisie takie zastrzeżenie, podobnie jak to czyni na gruncie art. 46§2 k.k. **Oznacza to, że nawiązka o której mowa w art. 67§3 k.k. wymierzona w miejsce obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia powinna być orzekana na rzecz beneficjentów określonych w art. 47 k.k.**” –taki pogląd wyraził J. Lachowski w: Kodeks Karny. Część Ogólna. Tom II red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015, s. 354); porównaj także Małgorzata Tomkiewicz „Kilka uwag o nawiązce w ramach warunkowego umorzenia postępowania karnego” publ. www.ms.gov.pl/pl/probacja/2016/; odmienne stanowisko wyraził A. Zoll w komentarzu do art.67 kk. Zwrócić także uwagę należy, że argumentem przeciwko wyrażonemu w niniejszym uzasadnieniu stanowisku, nie może być wskazywanie, że między innymi w art.47 kk jest mowa o skazaniu, skoro fakt skazania musi także zaistnieć przy orzekaniu środka przewidzianego w art.46§2 kk.

W konsekwencji uznano, że orzeczenie w niniejszym wypadku od oskarżonego nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej było dopuszczalne.

Na podstawie art. 624§1 k.p.k. Sąd zwolnił oskarżonego od kosztów sądowych w sprawie albowiem przemawiały za tym względy słuszności oraz sytuacja związana z konieczności utrzymania rodziny oraz wypełniania obowiązku alimentacyjnego na rzecz pokrzywdzonego.